

ROMA HUKUKUNDAN MODERN HUKUKA SORUMLULUK SEMPOZYUMU

14 Mayıs 2009, Saat 10.30, Kadir Has Üniversitesi

Sayın Rektörler, Sayın Dekanlar,

Sayın Öğretim Üyeleri, değerli meslektaşlarım ve Sayın Konuklar...

1970Tı yularda, sanayideki büyük ölçekli üretimin gelişmesine paralel olarak uluslararası ticaretin de gelişmesi ve bu alanlarda kendi standartlarını oluşturması Sorumluluk Hukukuna yönelik olarak birçok köklü değişikliğin yapılması zorunluluğunu doğurmuştur.

Daha önceleri gündelik yaşamdaki ilişkilerde *klasik sorumluluk hukuku ilkeleri* uygulanmaktaydı ve Hukuksal sorunların çözümünde *eşitler arası* hukuksal ilişki yöntemleri çoğu kez yeterli oluyordu. Ancak, anamalin, anamalcıların giderek güçlenmesi, tekellerin, tröstlerin ve çok uluslu şirketlerin piyasaya hâkim olmaya başlaması ile alıcının yani tüketicinin giderek bu güçlü sermaye karşısında yalnız bırakılması sonucunu doğurmuş ve bu durum eşitler arası hukuksal ilişkisinin de bozulmasına neden olmuştur.

Bunun doğal sonucu olarak da Yasa koyucu, var olan üretim ilişkilerini bozmadan güçsüz olana güç vermek ve bozulan teraziye dengelemek için sorumluluk hukukunun esaslarını değiştirmek zorunda kalmıştır.

Kapitalizmin, yani *piyasa ekonomisinin* yüzyıllarca süren başarısı "Bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler" diye de adlandırılan klasik hak ve özgürlük anlayışından, sınır tanımazlığından kaynaklanmıştır. Bir de gelişen teknolojiye paralel olarak Yeni Dünya Düzeninin kurulması, Ticari Oligarşik Güçlerin piyasalarda egemen olması, Tröstlerin, Tekellerin rekabeti ortadan kaldırması, bu anlayışın sonucu olmuştur.

Bu dönemdeki "Büyük balık küçük balığı yutar" anlayışı yadırganmamaktadır. Sisteme bu açılardan bakıldığında bir sorun yaşandığı da söylenemez. Ancak satıcılar ile alıcılar yani tüketiciler arasındaki güç dengesi öylesine bozulmuştur ki bu sisteme sessiz kalmak, seyirci kalmak "**insan hakları**" açısından sakıncalı bulunmuş ve yeni çözümlerle, yeni bir adaptasyon sürecine girilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Hukukta olması gereken, herkes için adaletin sağlanmasıdır. Adaletin sağlanmasında da klasik olarak eşitlikten yola çıkılacaktır. Ancak eşitlik her zaman adaletin sağlanması için yeterli olamaz. Örneğin bazı durumlarda sözleşmeye bağlılık ilkesine uyulması adil bir karardır. Ancak bu kararlar hakkaniyet sağlanmış mıdır? İşte sorun burada yatmaktadır. Bankaların müşterileri ile olan ilişkilerinde, İşverenlerin işçilerle olan ilişkilerinde ve tröstlerin, devasa ve çokuluslu şirketlerin tüketici ile ilgili ilişkilerindeki şekli adalet gerçek bir hakkaniyet sağlayabilecek midir? Adaletin en önemli sorunu bu olmuştur. Bunun sonucu olarak da Sorumluluk Hukukunda KORUMACI bir dönemin başladığını görmekteyiz. Çağdaş Hukuk, biraz sancılı geçen bir dönemden sonra değer ölçülerini değiştirmiş ve şekli bir adalet anlayışından hakkaniyeti yakalama anlayışına geçmiştir.

Tüketici sayısının artması, tüketici yönelimlerini etkileyecek olanakların artması ve tüketicilerin adalete erişmekteki güçlükleri nedeniyle satıcı konumunda olanların hareket alanını genişletirken, alıcıyı yani tüketiciyi eli kolu bağlı, kelepçeli bir duruma getirmiştir. Zira burada artık yasalar eşitlik ilkesini ve yansızlığı uygulamaya kalktığı taktirde asıl büyük

hak kayıpları gerçekleşecektir. Bu nedenle "*Fedakârlıkların denkleştirilmesi ilkesi*" olarak isimlendirilen ve giderek genişleyen bir sorumluluk hukuku eğilimi giderek yaygınlaşmış ve bu alan öncelikle "**culpa in contrehendo**" yani *sözleşme öncesi hukuksal sorumluluktan* başlayarak giderek genişlemiştir, önceleri salt ceza hukukunda görülen Objektif sorumluluk esasları artık medeni hukuk ilişkilerinde ve onun tazminat hukuku bölümünde de ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu arada Yargıtay'ımızın kararları bu değişime ve gelişmeye önemli oranda ışık tutmuştur. Nitekim "*Perdeyi Kaldırma Teorisi*", "*İşlem temelinin çökmesi*", "*Başlangıçta var olan Sözleşme dengesinin sonradan bozulması*" "*Tüketicinin korunması*", "*Emprevizyon Kuramı*" gibi kavramlar Yargıtay'ımızın Çağdaş Hukuk anlayışından doğmuş ve Öğretideki yerini bulmuştur.

Bu İki günlük etkinlikler boyunca Sorumluluk Hukuku ayrıntılı olarak irdelenecek ve öğretide büyük izler bırakacaktır.

Konuşmacıların konuşma alanlarına el atmamak için genel çizgiler içinde kısa bilgilerle konuşma değinmek istedim. Tabii ki söz değerli Konuşmacıların ve uygulamacıların.

Bu arada bu Sempozyumun gerçekleştirilmesine katkı veren Kadir Has Üniversitesine, Marmara Üniversitesine ve düzenleme kurulundaki tüm hocalarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyor konuşmacılara da katkıları sebebiyle saygılarımı sunuyorum...